ורמינהו [א]על מנת שהמתנות שלי נותן לכל כהן שירצה על מנת אחרץ קא רמית חרץ שיורא על מנת לאו שיורא ורמינהו על מנת שהמתנות שלי המתנות שלו בהא פליגי מר סבר על מנת שיורא הוא ומר סבר על מנת לאו שיורא הוא: אמר לו מכור לי בני מעיה וכו': [ב]אמר רב לא שנו אלא ששקל לעצמו אבל שקל לו טבח הדין עם הטבח ורב אסי אמר אפי' שקל לו טבח הדין עמו לימא בדרב חסדא קא מיפלגי דאמר רב חסדא [ג]גזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר ואכלו רצה מזה גובה רצה מזה גובה דמר אית ליה דרב חסדא ומר לית ליה דרב חסדא לא דכולי עלמא אית להו דרב חסדא והכא במתנות כהונה נגזלות קא מיפלגי דמר סבר נגזלות ומר סבר אין נגזלות איכא דמתני לה להא שמעתא בפני עצמה רב אמר [ג]מתנות כהונה נגזלות ורב אסי אמר מתנות כהונה אין נגזלות:

מתני' [ד]גר שנתגייר והיתה לו פרה נשחטה עד שלא נתגייר פטור משנתגייר חייב ספק פטור שהמוציא מחבירו עליו הראיה:

גמ' כי אתא רב דימי אמר רמי ליה רבי שמעון בן לקיש לר' יוחנן תנן ספק פטור אלמא ספיקא לקולא ורמינהו (א) [ה]חורי הנמלים שבתוך הקמה הרי אלו של בעל הבית ושלאחר הקוצרים העליונים לעניים והתחתונים של בעל הבית רבי מאיר אומר [ו]הכל לעניים שספק לקט לקט אמר ליה [ז]אל תקניטני שבלשון יחיד אני שונה אותה דתניא ר' יהודה בן אגרא אומר משום רבי מאיר [ח]ספק לקט לקט ספק שכחה שכחה ספק פאה פאה אמר לו אל תשנה אותה אלא בלשון בן [ט]תדל והא טעמא קאמר דאמר ר"ש בן לקיש מאי דכתיב [1]עני ורש הצדיקו מאי הצדיקו אילימא בדינים והא כתיב [2]ודל לא תהדר בריבו אלא צדק משלך ותן לו אמר רבא הכא פרה בחזקת פטורה קיימא קמה בחזקת חיובא קיימא אמר ליה אביי והרי [י]עיסה [כ]נעשית עד שלא נתגייר פטור מן החלה משנתגייר חייב ספק חייב אמר ליה [ל]ספק איסורא לחומרא ספק ממונא לקולא דאמר רב חסדא וכן תני ר' חייא שמונה ספקות נאמרו בגר ארבע לחיוב וארבע לפטור [מ]קרבן אשתו וחלה ובכור בהמה טמאה ובכור בהמה טהורה לחיוב

ראשית

ורמינהו. כהן שמכר בהמה לישראל ואמר לו ע"מ שהמתנות שלי נותנן ישראל לכל כהן שירצה דכיון דכולה בהמה זבין ליה לא מצי לאתנויי ליה הלי אמתנות שאינן שלו אלא של כהנים נינהו ואין לו בהן אלא טובת הנאה מ"מ ש"מ דחייב במתנות: **חוץ שיור.** לשון שיור משמע ששייר המתנות ולא מכרן לפיכך פטור הלוקח שהרי של כהן הן ודכוותה בישראל הוה מחייב הלוקח דכיון שהוא שמטה עליה רמיא למיתבינהו: **על מנת לאו שיורא הוא.** אלא תנאה הכל מכר לו ע"מ שיתנם לו והוא אין בו כח להתנות: **ורמינהו.** ברייתא אברייתא: **לא שנו.** היכא דלקח הימנו במשקל דקתני נותנן לוקח לכהן והוא חוזר ותובע דמים מן הטבח: **אלא.** כששקלן לוקח לעצמו דכיון דטבח לא נגע בהן אינו בעל דברים של כהן לפיכך זה הלוקח נותנן והוא שואל לו הדמים שעל הטבח היה מוטל ליתן: **אבל שקלן לו טבח הדין.** של כהן וממלוקתו ותביעתו אף (א) על הטבח הוא והטבח חוזר עליהן אם יש בעין נותנן לכהן והכי מפרש לה בריש הגוזל בב"ק (דף קטו.) דאף עם הטבח קאמר ר' יהודה(א): **הדין עמו.** דינו של כהן ותביעתו עם הלוקח הוא הואיל וישנה לגזלה בעין במקום שהוא שם ילך: רב אית ליה דרב חסדא: **רצה מזה גובה.** דכיון דקודם יאוש אכלו זה האחרון הוה ליה איהו גזלן עלייהו דהא כל מקמי יאוש ברשותייהו דמרייהו קיימי כל היכא דאיתנהו: **לא.** בגזלן דעלמא שהגזלן קונה אותו בגזלתו לשלם: **דכולי עלמא אית להו דרב חסדא.** דאם רצה נגזל לדון עם הראשון ידון: **והכא.** בגזל מתנות כהונה קמיפלגי מר סבר מתנות כהונה נגזלות ומתחייב גזלן בגזלתו לשלם דתורת גזל עליהן: **ומר סבר אינם נגזלות.** אין כח לגזלן וכל זמן שהן בעין כל מקום שהולכין החוב מוטל על מי שהם אצלו לתתו לכהן והראשון לא נעשה גזלן עליהן: **בלפי נפשה.** ולא בלשון לא שנו ואמתני' כדלעיל: **מתנות כהונה נגזלות.** לכדאמרן שאם רצה כהן לדון עם הראשון ידון: **אלמא ספק.** מתנות כהונה לקולא דאמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה: **שבתוך הקמה.** לפני הקוצרים שעדיין לא הגיעו הקוצרים לשם: **הרי.** כל הנמצא בהן לבעה"ב דאין לקט אלא הנושר בשעת קצירה: **העליונים.** מטין העליונים שעל פי החור איכא למימר לקט הן שנשרו מן השבלין בשעת קצירה: **והתחתונים.** שבקרקעיתו של חור: **לבעל הבית.** דקודם קצירה כנסום נמלים שם: **ספק לקט לקט.** אלמא לרבי מאיר גבי מתנות עניים וה"ה למתנות כהונה ספיקא לחומרא וסתם מתני' ר"מ היא וקתני ספיקא לקולא: **אל תקניטני.** דהא דקתני ספק לקט לקט יחידאה היא שאיני שונה אותה כמו ששנית דברי ר"מ אלא דברי ר' יהודה בן אגרא משום ר"מ: **א"ל.** ר"ל: **אל תשנה אותה אלא בלשון בן תדל.** אפי' אין אתה שונה אותה אלא בשם שוטה שבעולם ששמו בן תדל אפילו הכי קשיא לך דהא טעמא קאמר למילתיה: **אילימא בדינין.** לראות לו זכות בדין: **צדק משלך ותן לו: פרה.** כשנולד לך ספק זה במתנותיה ואתה מעמידה על חזקתה הראשונה הרי היא פטורה שהרי בחזקת של עובד כוכבים היתה עומדת: **קמה.** כשנולד לך ספק בלקט ואתה מעמידה על חזקתה חזקת חיוב הוא דמעולם היא עומדת לכך דשל ישראל היא: חיוב חלה הכל הולך אחר גלגולה משגלגל בה הוי חיובה וגלגול העובד כוכבים פוטר דכתיב (במדבר טו) עריסותיכם. אם עד שלא נתגייר נתגלגלה פטור אם ספק חייב גרסינן: חלה ספק איסורא שיש בה עון מיתה הלכך לא סמכינן אחזקה אבל מתנות אין בהן קדושה אלא דין ממון והמוציא מחבירו עליו הראיה: **קרבן אשתו.** ספק ילדה כשהיתה עובדת כוכבים ספק משנתגיירה מביאה קרבן דספק איסור כרת הוא לאכול בקדשים עד שתביא כפרה דמחוסר כפורים אסור בקדשים וענוש כרת: **וחלה.** ספק מיתה: **ובכור בהמה טהורה.** ספק כרת לשוחטו בחוץ וצריך להמתין עד שיסתאב דתו לית ביה אלא דין ממון ואוכלו הוא במומו: **ובכור.** פטר חמור. כמאן דאמר בבכורות (דף ט:) אסור בהנאה עד שיפדנו וצריך להפריש עליו טלה לפדיונו לאפקועי איסוריה ומעכב הטלה בידו והוא שלו דשה של פדיון לא רמיא קדושה עליה אלא ממונא דכהן הוא וכיון דספק הוא המוציא מחבירו עליו הראיה:

ראשית

חוץ שיורא הוא ע"מ לאו שיורא הוא. וא"ת כי א"ל ע"מ דאמרינן נותנן לכל כהן שירצה א"כ המקח בטל שלא נתן לו הבהמה אלא ע"מ שיהיו המתנות שלו וי"ל דמיירי שהתנו שיהיו המתנות שלו ואם לא יתן לו לא יהיה המקח בטל אי נמי הוי כמו מתנה על מה שכתוב בתורה שהרשתו תורה ליתנם לכל מי שירצה: **דמר** אית ליה דרב חסדא. אין לפרש דרב אית ליה דרב חסדא ועם הראשון דקאמר רב היינו אפי' עם הראשון דא"כ לרב אסי הדין עם השני ולא עם הראשון (ב) בגזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר ואכלו דהא ליכא מאן דפליג שלא יוכל לגבות מן הראשון הגוזל ובאחר שאכלו הוא דאיכא דלית ליה דרב חסדא אלא יש לפרש איפכא דרב לית ליה דרב חסדא דהדין דוקא עם הטבח ורב אסי אית ליה דרב חסדא והדין אף עם הלוקח ודחי דכ"ע אית להו דרב חסדא ובמתנות כהונה נגזלות קא מיפלגי דרב סבר נגזלות והדין עם הטבח היינו אף עם הטבח כרב חסדא ורב אסי סבר דהדין דווקא עם הלוקח לפי שהמתנות אין נגזלות והוי איפכא ממאי דהוה בעי למימר מעיקרא ותימה דבמאי קא מיירי אי נשאין מתנות בעין הא אמרינן בריש פירקין דמזיק מתנות כהונה או אכלן פטור ואם הם בעין היכי קאמר דבדרב חסדא קא מיפלגי הא משמע בריש הגוזל בתרא (ב"ק דף קיא:) דהיכא דהם בעין ליכא מאן דפליג אדרב חסדא אלא דווקא כשאכלן דתני רבי אושעיא הגוזל ומאכיל את בניו פטורין מלשלם הניח לפניהן גזלה קיימת חייבים לשלם אין גזלה קיימת פטורין כו' ופריך לימא תהוי תיובתא דרב חסדא משמע דלמאן דפליג עליה אתי שפיר לדוקא אין גזלה קיימת פטורים אבל בגזלה קיימת חייבים לשלם וצ"ע: **ורמינהי** חורי הנמלים שבתוך הקמה כו'. מרבנן נמי פריך דלא פליגי רבנן אלא משום דסברי דתחתונים ודאי נמלים כנסום הילכך הם של בעה"ב הא אם היו ספק היו מודים דהוי לקט כמו עליונים שספק לקט לקט:

ראשית

מסורת הש"ס

א) [ב"ק קטו.], ב) ב"ק קיא: קטו., ג) פאה פ"ד מי"א, ד) [לעיל נה: עז. קכב: פסחים פד.], ה) [אית דגרס עדל פירוש עדל שפתים ויש מי שגורס בו עדל והיה אדם שלא היה מדקדק בשמועתו. ערוך ערך בן עדל], ו) חלה פ"ב מ"ו [מנחות סז.], ז) [כתובות עג: גיטין סג: נדרים נג. ב"ב נז: נדה כה.], ח) עי' מהרש"א שכתב דלשון רש"י תמוה ורוצה להגיה רב יהודה וע"ש וצ"ע רש"ל קאמר רב וע"ש.

◆

תורה אור השלם

1. שִׁפְטוּ דַל וְיָתוֹם עָנִי וָרָשׁ הַצְדִּיקוּ: תהלים פב ג
2. וְדַל לֹא תֶהְדַּר בְּרִיבוֹ: שמות כג ג

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבל שקלן וכו' אף עם הטבח הוא והטבח חוזר עליהן אם ישנן בעין נותנן לכהן: (ב) תוס' ד"ה דמר וכו' ולא עם הראשון דהא בגזל ולא נתיאשו הבעלים ובא אחר ואכלו ליכא כנ"ל:

◆

מוסף רש"י

לא שנו. לקח הימנו במשקל נותנו לכהן, דמשמע דהלוקח על כרחו נותנן לכהן והוא יתבע דמים מן המוכר, אלא ששקל הוא לעצמו (ב"ק קטו.). **הדין עם הטבח.** דינו של כהן וערעורו על הטבח הוא (שם). **א"ל אל תקניטני.** מאותה משנה (לעיל נה.) להשיב לי ממנה (לעיל קכב:). **שבלשון יחיד אני שונה אותה.** ולא כלשון סתם משנה (שם). כלומר יחידאה היא ולא קיימינן כוותיה (לעיל נה. עז.). **פטור מן החלה.** הואיל וכשהיו עכו"ם נתגלגלה (מנחות סז.). **ספק.** אם משנתגייר נגלגלה או כשהיו עכו"ם נגלגלה, **חייב.** לחומרא אזלינן (שם). **ספק ממונא לקולא.** והמוציא מחבירו ידו על התחתונה (גיטין סג.).

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ט מהל' בכורים הל' יא] טוש"ע יו"ד סי' סא סעיף כט]:
מח ב מיי' פ"ה מהל' גזילה הל' ד סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שפא סעיף ה ו:
מט ג מיי' פ"ט מהל' בכורים הל' יד טוש"ע יו"ד סי' סא סעיף לא:
נ ד מיי' שם הלכה יג סמג עשין קמב טוש"ע יו"ד סי' סא סעיף לג:
נא ה ו מיי' פ"ד מהל' מתנות עניים הל' ע:
נב ז מיי' פ"ט מהל' בכורים הל' ע טוש"ע יו"ד סי' של סעיף ד:
ח [מיי' פ"א מהל' מחוסרי כפרה דין יא]:

◆

שיטה מקובצת

א] חורי הנמלים. נ"ב ע' פ"ד דפאה וע"ש בהרא"ש ז"ל: